2010-32-RE

CAUSA 2010-32-RE

Número de registre 450-2010. Recurs d'empara

SENTÈNCIA DEL 10 DE MAIG DEL 2011

BOPA núm. 31, del 18 de maig del 2011

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 7 d'octubre del 2010, per la representació processal del Sr. Antoni Morell Mora, mitjançant el qual interposa recurs d'empara contra la sentència del 22 de juliol del 2010, dictada per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció, reconegut a l'article 10 de la Constitució i, atès que demana al Tribunal Constitucional que admeti a tràmit la causa, que en el seu dia dicti sentència "**declarant que ha resultat vulnerat el dret a la jurisdicció** del meu representat **i la nul·litat de la sentència de la Sala Civil del Tribunal Superior de data 22 de juliol de 2010**, recaiguda en la causa TSJC-009/10; i ordenant que els autes siguin retornats a la Sala Civil del Tribunal Superior per tal que torni a dictar sentència";

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41, 88 i 98 c);

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítol sisè;

Vist l’informe del Ministeri Fiscal del 27 d’octubre del 2010;

Vist l’aute del Tribunal Constitucional del 10 de gener del 2011 que va admetre a tràmit la causa, amb efectes suspensius;

Vistes les al·legacions presentades, el 26 de gener del 2011, per la representació processal del Sr. Francisco Felipe Val;

Vistes les al·legacions presentades, el 26 de gener del 2011, per la representació processal del Sr. Antoni Morell Mora;

Vistes les conclusions formulades, dintre de termini, per les parts i pel Ministeri Fiscal;

Escoltat l’informe del magistrat ponent, Sr. Didier Maus;

Antecedents

Primer

El 16 d’abril de 1997, la Sra. Purificación Felipe Castillo va signar un document que contenia les seves darreres voluntats en què instituïa el seu nebot, Sr. Francisco Felipe Val, hereu universal de tots els seus béns i drets. Aquest documentat va ser redactat per l’advocat Sr. Antoni Morell Mora i va ser signat en el seu despatx professional en presència de dos testimonis.

Segon

La Sra. Purificación Felipe Castillo va morir l’11 de juny del 2001. El 30 de novembre d’aquest mateix any, el Sr. Francisco Felipe Val va presentar davant la Batllia una demanda en procediment de jurisdicció voluntària en què sol·licitava l’adveració del documentat de darreres voluntats esmentat.

Tercer

El 16 de setembre del 2002, la Batllia va dictar un aute mitjançant el qual decidia denegar l'adveració sol·licitada, ja que no s'acomplien les condicions de forma del testament hològraf. El 23 de gener del 2003, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia va confirmar en apel·lació la decisió de la Batllia.

Quart

Una part dels hereus instituïts en un testament davant notari l'any 1980 van formular una demanda contra el Sr. Francisco Felipe Val exercint l'acció de petició d'herència. D'acord amb aquest testament els immobles objecte del testament havien de partir-se en dues parts iguals, l'una havia de correspondre als nebots per part del marit de la testadora i l'altre a la família directa de la testadora.

Finalment, el 18 de febrer del 2004, les parts litigants van atorgar una transacció i després de desistir de les accions exercitades i de condonar-se els deutes recíprocament reclamats, van pactar la posada en venda dels béns objecte de la successió i de repartir-se el preu obtingut a raó del 50% per la part actora i del 50% pel demandat, Sr. Francisco Felipe Val. D'aquesta venda en van resultar 1.682.833,89 euros, dels quals la meitat, és a dir, 841.416,95 van correspondre al Sr. Francisco Felipe Val.

Cinquè

El 2 de febrer del 2009, el Sr. Francisco Felipe Val va presentar una demanda contra l'advocat, Sr. Antoni Morell Mora en què reclamava els altres 841.416,95 euros en concepte d'indemnització dels danys i perjudicis soferts per la manca de validesa jurídica i legal del document de darreres voluntats del 16 d'abril de 1997, més els interessos legals, més la totalitat de les costes judicials.

Sisè

El 13 de novembre del 2009, la Secció Civil de la Batllia va dictar una sentència (posteriorment

corregida per un aute del 18 de novembre del 2009) en què estimava la demanda del Sr. Francisco Felipe Val i condemnava el Sr. Antoni Morell Mora a pagar-li la quantitat de 841.416,95 euros, augmentada dels interessos legals comptats a partir de la contesta de la demanda i a pagar, igualment, les costes processals causades.

Setè

El Sr. Antoni Morell Mora va interposar un recurs d'apel·lació contra aquesta sentència i, el 22 de juliol del 2010, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia el va desestimar i va confirmar íntegrament la sentència de la primera instància.

Vuitè

La representació processal del Sr. Antoni Morell Mora va considerar que aquesta darrera sentència vulnerava el seu dret a la jurisdicció i va formular un incident de nul·litat d'actuacions per tal com la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia atribuïa efectes de cosa jutjada a la sentència del 23 de gener del 2003 recaiguda en el marc de la jurisdicció voluntària en relació amb la validesa o no del document de darreres voluntats en litigi. Aquesta part insisteix en el fet que el document esmentat no ha estat declarat nul i pot valer com una altra mena de document i no poder discutir en un procediment la validesa d'aquest document com a testament el situa en indefensió.

Novè

El 16 de setembre del 2010, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia va dictar un aute mitjançant el qual desestimava aquest incident de nul·litat d'actuacions.

Desè

El 7 d'octubre del 2010, la representació processal del Sr. Antoni Morell Mora va presentar un recurs d'empara en què manifesta que la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia ha vulnerat el seu dret a la jurisdicció en dos aspectes: d'una banda, va atorgar efectes de cosa jutjada a una resolució recaiguda en un procediment de jurisdicció voluntària en el qual, el recurrent no va intervenir i, d'altra banda, es va pronunciar sobre qüestions que no eren objecte del litigi.

En primer lloc, quant al primer punt, aquesta part manifesta que per tal de reclamar els danys soferts, la part agent al·legava que el document redactat pel recurrent mancava de validesa jurídica i legal. Ara bé, aquest punt havia de ser acreditat per la part agent, tanmateix, la Sala Civil per tal de donar per acreditat que el document no tenia cap mena d'eficàcia es fonamenta en la sentència que denegava l'adveració del document com a testament hològraf en què afirma que les darreres voluntats de la tia del recurrent es presentaven com un testament obert redactat en el despatx de l'advocat en presència de dos testimonis, per tant, no era un testament notarial, no havia estat atorgat davant un rector ni tampoc es tractava d'un testament parentum inter liberos.

Segons el parer d'aquesta part, qualsevol referència a altres formes de testament o de documents per establir les darreres voluntats que les del testament hològraf, cosa que va sol·licitar la part agent, és un pronunciament extra petita i, per tant, no tan sols no constitueix cosa jutjada, sinó que no es pot prendre de cap manera en consideració.

Així mateix, considera que el recurrent no va intervenir en el procediment de jurisdicció voluntària, de manera que qualsevol declaració continguda en ell, no el pot perjudicar.

Reitera que en fonamentar-se en les resolucions del procediment esmentat per tal d'acreditar un dany, la Sala Civil està donant valor de cosa jutjada a unes resolucions que no en poden tenir, cosa que vulnera el seu dret a la jurisdicció de manera més que evident.

En segon lloc, destaca que la demanda de l'agent no sol·licitava en cap moment la declaració de la nul·litat o de la ineficàcia del document de darreres voluntats. El Tribunal Superior de Justícia, tot i admetre que les resolucions recaigudes en el marc del procediment de jurisdicció voluntària no despleguen efectes de cosa jutjada, va suplir aquesta mancança i de manera velada es pronuncia sobre la validesa i l'eficàcia del document esmentat.

Contràriament a allò que afirma la sentència objecte de recurs, no es va discutir sobre la validesa del document esmentat i, per tant, el Tribunal Superior de Justícia va resoldre qüestions que no havien estat plantejades, però que van motivar la condemna del recurrent. Aquest punt també vulnera el dret a la jurisdicció del recurrent.

Per acabar demana al Tribunal Constitucional que admeti a tràmit la causa, que en el seu dia dicti sentència "**declarant que ha resultat vulnerat el dret a la jurisdicció** del meu representat **i la nul·litat de la sentència de la Sala Civil del Tribunal Superior de data 22 de juliol de 2010**, recaiguda en la causa TSJC-009/10; i ordenant que els autes siguin retornats a la Sala Civil del Tribunal Superior per tal que torni a dictar sentència."

Onzè

El 27 d'octubre del 2010, el Ministeri Fiscal va presentar un informe en què s'oposava a l'admissió a tràmit d'aquest recurs d'empara, perquè les resolucions objecte de recurs s'han pronunciat sobre les qüestions que han estat discutides per les parts i que es deduïen dels termes del litigi i perquè el recurrent ha tingut la possibilitat de defensar-se de manera plena.

Quant a l'atribució d'efectes de cosa jutjada a una resolució de jurisdicció voluntària que no en té, el Ministeri Fiscal considera que la sentència objecte de recurs exposa detalladament els motius pels quals el document redactat pel recurrent no podia desplegar els efectes d'un testament i, per tant, com que no conformava cap negoci testamentari vàlid, era clar que la finalitat que cercava la causant no s'havia acomplert.

No es tracta, doncs, que la motivació de les resolucions objecte de recurs atribueixin efectes de cosa jutjada a una resolució que no en té, sinó de detallar, raonadament, els motius d'acord amb els quals el document redactat pel recurrent, professional del dret, no pot produir els efectes jurídics recercats i esdevé ineficaç.

Pel que fa al greuge segons el qual, la sentència del Tribunal Superior de Justícia es pronunciaria sobre qüestions que no havien estat plantejades per les parts, és a dir, una incongruència extra petita, el Ministeri Fiscal manifesta que cal confrontar la part dispositiva de les resolucions judicials i l'objecte del procés per referència als seus elements subjectius i objectius. En canvi pel que fa a la motivació, en virtut del vell aforisme iura novit curiae, els òrgans judicials no estan obligats a motivar ajustant-se totalment a les al·legacions de les parts.

En aquesta causa, el Tribunal Superior de Justícia descriu raonadament perquè resta provat que el recurrent no va ajustar la seva prestació professional a les normes de diligència del professional mig, sinó que a resultes de la seva actuació es va generar un dany patrimonial en l'esfera del seu client. El Tribunal havia de resoldre si, segons l'ordenament jurídic andorrà, hi havia o no responsabilitat del lletrat per la seva actuació professional; així ho va fer, motivant cada punt del litigi i pronunciant-se sobre les qüestions discutides per les parts i que es deduïen evidentment dels termes del litigi. El recurrent va tenir la possibilitat de defensar-se punt per punt.

Així doncs, el Ministeri Fiscal sol·licita la desestimació del recurs d'empara 2010-32-RE.

Dotzè

El 10 de gener del 2011, el Tribunal Constitucional va acordar admetre a tràmit, amb efectes suspensius, el recurs d'empara 2010-32-RE i va obrir un termini de 10 dies hàbils per tal que les parts formulessin les seves al·legacions.

Tretzè

El 26 de gener del 2011, la representació processal del Sr. Francisco Felipe Val va presentar un escrit d'al·legacions en què considera que la finalitat del recurrent és debatre, novament, gran part dels temes debatuts i degudament resolts en el procés a quo.

Aquesta part manifesta que el Tribunal Superior de Justícia no va apreciar la responsabilitat del recurrent en base als pronunciaments de les resolucions dictades en el marc de la jurisdicció voluntària, sinó que va analitzar prèviament la qüestió de la validesa del document litigiós i va concloure que l'actuació professional del lletrat no va ser diligent.

Resulta evident que si el Tribunal Superior de Justícia es va pronunciar en relació amb la validesa d'aquest document era precisament perquè no donava per acreditat que aquest document no pogués tenir cap efecte, com erròniament pretén la part recurrent.

Pel que fa a l'al·legació del recurrent sobre el pronunciament d'una qüestió que no hauria estat plantejada, aquesta part recorda que va demanar la condemna del recurrent per la seva manca de diligència a l'hora d'assessorar la testadora i els òrgans judicials van haver de valorar aquesta actuació i van resoldre de manera coherent i motivada que la seva prestació professional no es va ajustar a les normes de diligència del professional mig.

En definitiva, conclou que en aquesta causa s'han respectat els drets fonamentals i les garanties compreses en el dret al procés degut i, més precisament, el dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret.

Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que desestimi aquest recurs d'empara en tots els seus extrems i que condemni la part recurrent al pagament de les costes judicials ocasionades, inclosos els honoraris d'advocat i de procurador.

Catorzè

El mateix dia, la representació processal del Sr. Antoni Morell Mora va presentar un escrit d'al·legacions en què, en primer lloc, destaca un error en l'informe del Ministeri Fiscal quan aquest manifesta que ha tingut la possibilitat de defensar-se punt per punt, ja que allò que s'al·lega en aquesta causa és la vulneració del dret a la jurisdicció, derivat d'atorgar uns efectes de cosa jutjada a unes resolucions que no les poden tenir.

En segon lloc, es donen per reproduïdes les al·legacions contingudes en l'escrit d'empara constitucional, tot i que s'exposen de manera esquemàtica les raons de la vulneració del dret a la jurisdicció esmentat.

Per acabar, demana que es tinguin per formulades les al·legacions d'aquesta part.

Quinzè

L'11 de febrer del 2011, el Ministeri Fiscal, el 17 de febrer del 2011, la representació processal del Sr. Francisco Felipe Val i el 24 de febrer del mateix any, la representació processal del Sr. Antoni Morell Mora, van presentar els seus escrits de conclusions en què reprodueixen els arguments i les al·legacions continguts en els seus escrits anteriors.

Fonament jurídic únic

La representació processal del recurrent al·lega que s'han vulnerat les disposicions de l'article 10.1 de la Constitució per tal com la sentència del Tribunal Superior de Justícia dóna valor de cosa jutjada a una decisió que no en pot tenir, la que denega l'adveració del document del 16 d'abril de 1997 i per tal com aquesta mateixa resolució s'hauria pronunciat sobre qüestions que les parts no havien plantejat, concretament, la nul·litat o la no validesa del document esmentat.

Convé recordar que en relació amb l'article 10 de la Constitució, el Tribunal Constitucional ha declarat, de manera constant, que no li correspon actuar com un jutge del fons, com un tercer grau de jurisdicció o com un tribunal de cassació i que el seu paper consisteix en verificar que els drets reconeguts, a aquest article de la Constitució, si s'escau interpretats a la llum de la jurisprudència del Tribunal Europeu dels Drets Humans, han permès al recurrent presentar els seus arguments i les

seves proves i que les jurisdiccions competents s'han pronunciat de manera independent i imparcial d'acord amb un raonament coherent i no arbitrari.

En aquesta causa, cal destacar que la sentència del Tribunal Superior de Justícia del 22 de juliol del 2010 examina, de manera detallada, el fonament de la responsabilitat extra contractual del Sr. Antoni Morell Mora i conclou que "La qualificació de la conducta professional del lletrat no pot ésser entesa com a diligent", cosa que justifica la seva responsabilitat. El Tribunal Superior de Justícia considera, efectivament, que la voluntat de la causant era de manera indubtable substituir el seu testament de 1980 mitjançant la redacció del document del 16 d'abril de 1997 i instituir el Sr. Francisco Felipe Val hereu universal dels seus béns i drets. En aquestes condicions, aquest pot reprotxar al lletrat no haver tingut una conducta professional eficaç.

El Tribunal Superior de Justícia no atorga autoritat de cosa jutjada a la seva sentència del 23 de gener del 2003; indica que "les resolucions que resolen expedients de jurisdicció voluntària no despleguen eficàcia de cosa jutjada" i es limita a dir que el document de 1997 no és vàlid, tanmateix constata, cosa que és evident, que aquest document no es pot considerar com a no existent, ja que expressava la voluntat íntima de la causant. En particular, va declarar que "del contrast entre la feina realitzada i els mitjans que l'ordenament jurídic andorrà preveu per això, la resposta o conclusió obtinguda no era una altra que la inviabilitat del document i, per tant, la manca de diligència en l'actuació professional del lletrat."

El Tribunal Superior de Justícia, de manera coherent i motivada, en dedueix que el Sr. Francisco Felipe Val pot demandar al Sr. Antoni Morell Mora en reclamació dels perjudicis soferts per la manca de validesa jurídica i legal del document de darreres voluntats del 16 d'abril de 1997, atesa la seva actuació professional negligent.

La seva sentència diu, de manera expressa, que el Sr. Francisco Felipe Val va patir un dany de caire patrimonial i "clarament derivat de l'actuació negligent de la part defenent, atès que la causant no va modificar ni alterar la que volia que fos la seva darrera voluntat i va morir en la convicció que amb aquell document assolia la voluntat que en ell es declarava."

Tampoc es pot al·legar, com ho pretén el recurrent, que el Tribunal Superior de Justícia s'hagi pronunciat ultra petita. L'acció exercitada pel Sr. Francisco Felipe Val tenia com a finalitat clara obtenir per part del Sr. Antoni Morell Mora una compensació de 841.416,95 euros en concepte d'indemnització dels danys i perjudicis soferts. El Tribunal Superior de Justícia destaca, d'altra banda, que aquest quàntum no havia estat qüestionat en aquesta alçada.

En aquestes condicions no es pot considerar cap vulneració de les disposicions de l'article 10.1 de

la Constitució. El procés mitjançant el qual el recurrent ha estat condemnat a pagar danys i perjudicis al Sr. Francisco Felipe Val s'ha dut a terme en el respecte de les normes relatives al procediment contradictori i no ha estat ni incoherent, ni arbitrari.

Per consegüent, cal desestimar aquest recurs d'empara per manca manifesta de contingut constitucional.

Per tot el que s'ha exposat,

El Tribunal Constitucional del Principat d'Andorra,

DECIDEIX:

Primer

Desestimar el recurs d'empara 2010-32-RE, interposat per la representació processal del Sr. Antoni Morell Mora, contra la sentència del 22 de juliol del 2010, dictada per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia.

Segon

D'acord amb l'article 92.4 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, es condemna el recurrent al pagament de les costes processals de l'altra part en seu constitucional.

Tercer

Notificar aquest aute a la representació processal del Sr. Antoni Morell Mora, a la representació processal del Sr. Francisco Felipe Val, al president de la Batllia, al president del Tribunal Superior de Justícia i al Ministeri Fiscal.

Quart

Publicar aquest aute, d'acord amb el que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra.

Acordat a Andorra la Vella, el 10 de maig del 2011.

Pierre Subra de Bieusses Juan A. Ortega Díaz-Ambrona

President

Vicepresident

Didier Maus

Carles Viver Pi-Sunyer

Magistrat

Magistrat